Ціна примірника 25 сотиків.

N ależytość pocztowa o placcia ryczaltem

Народня Справа

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно . . . . 1 зол.
Чвертьрічно . . 3 зол.
Піврічно . . . 6 зол.
Річно . . . . 12 зол.
ЗА ГРАНИЦЕЮ.
Річно — 2 до ляри.
Гроші з краю посилати перекавами, або чеками „Народної Справи“ — в загранииці порученими листами.
За зворот рукописів Редакція не ручить. На відповідь треба долучити значок 30 сотиків.
ОГОЛОШЕННЯ:
1 стр. 700 зол., пів стр. 400, чверть стр. 200 зол. Гроші треба посилати наперед.

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИЙ ЧАСОПИС

Ч. 24 (89) Львів, неділя 15. червня 1930. Рік III.

АДРЕСА: „Народня Справа“, Львів, вул. Боїмів 4. — — Чекові конта: 408.687 і 154.130 — — Телефон 57—90

ОСТАННІ НОВИНИ.

Реґіональну господарську виставу, яка мала бути сего літа в Тернополі, відложили на слідуючий рік. Мабуть не вдалося таки воєвідству, яке хотіло робити ту польську виставу, притягнути до неї українського населення — і думають, що вдасться „на рік“.

В Кривім коло Бережан вибухла пожежа в господарстві кольоніста Місянкі. Польські ґазети пишуть, що огонь підложив один українець, якого арештували. (Назвища не подають).

Зі Львова відкликали більшовицького консуля Лапчинського.

У Варшаві згоріла частина державного архіву (де переховуються старинні документи). Кажуть, що огонь хтось підложив. Згоріло і надгоріло богато паперів з 19. століття.

В Торуні (на Поморю) згорів великий військовий склад (маґазин) військових одягів і санітарного майна. Ціла будова завалилася. Причини пожежі ще не вислідили.

В **Індіях** кипить далі боротьба повстанців з анґлійцями. Повстанці копають впоперік доріг глибокі ями і звалюють дерева, щоби утруднити рух анґлійським військам. Старий анґлійський політик Льойд Джордж сказав, що як Анґлія не дасть свободи таким народам, як індуси й инші поневолені, то се може їй дуже пошкодити. Сі слова повинні собі тимбільше взяти на ум ті малі і слабі держави, які тримають силою поневолені народи.

До Румунії вернув 6. VI. князь Карло, погодився з жінкою і його проголосили румуни королем. (Досі був королем його семилітний син Михайло.

СВЯТО МОЛОДІ

Це образок зі Свята Молоді шкіл „Рідної Школи“, яке відбулося в неділю 1. червня у Львові. Тут бачимо як вправляють сотки української дітвори.

Не підемо до Перу!

Хочемо жити на нашій землі, а не гноїти південно американські пустелі й мочари своїми кістками!

Чимраз більше вісток доходить до нашої Редакції про те, що по наших селах починають ріжні люди дуже вперто і голосно намовляти наших селян до виїзду на поселення і «великі зарібки» в Перу і в инших краях Полудневої Америки. При тому обіцюють вони нашому селянинови гори й долини, усякі богацтва і цілий рай у Перу — обіцюють навіть позичити гроший на дорогу, але лише тому, хто тут має добрий ґрунт і лишиви його в застав, або й продав. Вже навіть оснувався в Варшаві такий банк, що хоче купувати від наших селян за марні гроші їхні господарства, селян буде висилати за море, а куплену від них землю буде розділювати між осадників.

Один польський професор університету написав недавно в варшавській ґазеті «Квартальник Науковеґо Інституту Еміґраційнеґо», що треба конче..... *«випровадити з Польщі економічно слабу і безнадійно нераз животіючу українську і білоруську людність, бо її політично-господарський фермент може для нас* (то значить Поляків) *бути небезпечний».*

В дальших своїх виводах радить той панок викуплювати землю від виїзджаючих наших селян і віддавати її мазурам, здержувати польських селян усіми силами від виїзду за море. За те українських і білоруських селян радить він лагідними способами, намовою, обіцянками то що, спонукувати, аби вони добровільно продавали свою прадідну землю за будь що, а самі їхали на загибіль за море.

Ось до чого добалакався «премудрий» професор, чи краще людоїд із варшавської ґазетки. Мало йому нашого горя, сліз, нужди, усяких нещасть і драчок; він хоче аби нас тут взагалі не стало, хоче годувати бразилійські крокодилі й гадюки нашими дітьми! Тай не він сам такий. Як нам відомо, він лише доволі необережно вибалакався із намірами деяких людців, що до нашого народу. Те саме, що й він, думають далеко більші «риби». Та про це не пишемо, бо є цензура.

Знаємо і твердимо одно:

Ані в Перу, ані в Бразилії, Арґентині чи якійсь иншій країні Південної Америки нема для наших людий життя, нема ніяких можливостий до розвитку. Кождий, хто там поїде, є тимсамим засуджений на скору люту смерть. Про це пишуть і самі еміґранти, яких листи нераз містимо в ґазеті.

Особливо дикою й неприві́тною країною є Перу. Околиці, до яких хоче якась польська фірма спроваджувати наших людий — це дика мочаровата зовсім незамешкана пустеля, де аж кишить від хижих звірюк, усяких дуже небезпечних гадюк і комах. Якаnебудь господарка є в там немислима. Треба вирубати величезні пралїси, поосушувати мочари, збудувати дороги й оселі, а на це треба міліярдів долярів. Навіть тамошня держава й не пробувала за це братися. До лісових робіт у цій околиці не хочуть ні защо найматися навіть мурини, що привиклі до тамошньої горячі.

Не треба вірити ніяким обіцянкам дурисвітів.

А коли нас буде який пройдисвіт переконувати, що в Перу, чи Бразилії таки добре, запитаємо його: *Дуже файний пане! А чому то до Німеччини уряд пускає що року на зарібки сто тисяч мазурів, а українців не хоче й тисячки пустити? Чому до Данії, Бельґії, Канади, Америки так трудно дістатися? Чи то може тому, що там є дуже зле, а в Перу дуже добре? А як в Перу таке добро, то чомуж туди не посилаєте мазурів і жидів?*

Памятаймо, що не смівмо допустити, аби нас за наші кріваві гроші везли як худобу на смерть у якісь безвісти. Уже раз таке з нами зробили тому сорок кілька літ, коли то усякими брехливими обіцянками (як от про якесь царство Рудольфа) заманили до Бразилії кількадесять тисяч наших людей і майже всі ці нещасні погинули, або стали жебраками. *Більше вже з ними того ніхто не зробить. Нема дурних!*

ЩО В СВІТІ ЧУВАТИ?

З України за Збручем доносять відомости про нові політичні процеси проти українців. Крім процесу в Одесі почався **другий процес у Харкові** проти інженерів і аґрономів; їм закидають більшовики, що вони, будучи на важних урядових становищах, використували свою владу на шкоду більшовиків і підмовляли робітників і селян проти комуністів, хоча й деякі з обвинувачених належали до комуністичної партії.

По містах України брак хліба. Перед хлібними крамницями вистоюють довгі «хвости» голодних людий, що і за картками не можуть дістати хліба. От, до чого довела чужа, московська влада на богатій Україні!

По деяких селах України **списали** більшовики найсвідоміших селян і заявили, що як в тих селах станеться кривда якому москалеви або взагалі комуністови, то ті селяни будуть відповідати.

В Росії

— як пишуть — заноситься на те, що Сталін уступить, а його місце займуть инші комуністи, що схотять видушувати инші способи панування над поневоленими народами. — Московська ґазета «Ізвестія» пише, що до комуністичної партії записується щораз менше людий. І **так комуністів є мало** бо всього около **півтора міліона** — та вони панують над сотками міліонів людий, бо зорґанізовані. (От, що значить орґанізація!) Процентово в комуністичній партії є найбільше робітників (68 проц.), а селян є заледво шеста частина (18 проц.) Урядників і інтеліґенції лише 10 процент. Та треба знати, що ті робітники, які належать до комун. партії становлять заледво десяту частину усего робітництва в Росії на Україні і в инших краях, опанованих комуністами.

Про нову

Австро-Угорщину

почали тепер писати всі ґазети. Бо зачувати, що мадярські монархісти **хотять покликати на престіл найстаршого сина бувшого цісаря Карла,** 18-літнього **Оттона** (всіх полишив осьмеро дітий). Оттон бувби королем Угорщини, а кажуть, що й теперішна република Австрія булаби схильна взяти його за цісаря. Та цікаво тільки, чи Франція й инші держави, що виграли війну, погодяться на таке. Але можуть і погодитися, бо тоді булиби певні, що Австрія не злучиться з Німеччиною і тим способом не заокруглить свою територію.

Великого розголосу наробила чутка, що

Німеччина

готова погодитися на віки з Францією і сплатити точно всі наложені на неї відшкодовання (по пляну Юнґа), як держави Антанти згодяться, щоби Німеччина змінила свої **границі на сході,** то є з Польщею. Німеччина хоче дістати цілий Горішний Шлеск, Поморє і Данціґ, скасувати польский коридор до моря і злучитися з Східною Прусією. Як Франція на те не згодиться **то** Німеччина заключить **тісний союз з Італією** і готова бути колись війна за ті німецькі домагання. Цю чутку передають польські ґазети з обуренням і кажуть, що на це ніколи Польща не згодиться.

Польські ґазети розписалися, що недавно переловили на одній стації (в тім коридорі) німецький ваґон трійливих ґазів. Цей ваґон мав іти до Східних Прус і було написано, що в нім є жито, та показалося, що то транспорт ґазів.

В Польщі

є та новина, що міністер внутр. справ Юзефскі уступив а на його місце прийшов знову Складковскі. Юзефскі буде дальше воєводою в Луцьку, бо польські політики кажуть, що він вміє стерегти Волинь від галицької свідомости, яку вони називають «заразою». Це, що Складковскі став знову міністром внутрішних справ, уважають за знак, що мабудь ще перед 23. червня розвяжуть сойм і на вересень розпишуть нові вибори. Це будемо знати напевно 23. червня, бо того дня має зібратися відрочений сойм.

Маршалок сойму Дашинські виписав у ґазетах отвертий лист, в якім «крепкими» словами докоряє тим полякам, що тепер є при власти і твердить, що вони своїми способами до добра не доведуть.

—о—

Політична розправа у Львові

В процесі проти 17 українців, яких підозрівають в замаху на Всходнє Тарґі (в вересні 1929), переслухали вже всіх обвинувачених і богато свідків, головно аґентів поліції. Обвинувачені говорять аґентам до очий, що вони їх били, але ті заперечують. Була розійшлася чутка, що Укр. Військова Орґанізація плянує напад на салю розправ, але коли оборонці зажадали справдження тої чутки й заявили, що вони зложилиби свою оборону, якби така чутка оказалася правдивою, суд ствердив, що йому також про це невідоме — і розправа ведеться спокійно далі. — Знатоки вибухових матеріялів і бомб зізнали, що бомба, яка експльодувала на «Тарґах» і та, що на двірці (в переховальни) були зроблені на німецький спосіб, а та, що вибухла на «Тарґах», мала страшну силу, тільки екразит не вибух, тому обійшлося при меншій шкоді.

З нагоди того процесу деякі польські ґазети повиписували, що «гніздами» Укр. Військової Орґанізації є всі культурно- освітні установи, кооперативи і такі редакції, як приміром «Новий Час» та В-во «Червоної Калини». Розуміється, що пишуть таке тому, аби стягнути на ті установи ріжні переслідування.

ВАЖНЕ ДЛЯ ІНВАЛІДІВ Б. АВСТРІЙСЬКОЇ І РОСІЙСЬКОЇ АРМІЇ!

Усі досі незареєстровані інваліди б. австрійської та російської армії повинні найдалі до кінця 1930 року зареєструватися в урядах для справ военних інваліддів, що є при деяких староствах. Треба тямити що по 31. грудня 1930. не будуть уряди приймати ніяких нових інвалідських зголошень. Такі уряди для інвалідських справ є при староствах: у Львові, Перемишлі, Самборі, Коломиї, Станиславові, Стрию, Тернополі, Чорткові, Золочеві, Луцьку, Рівнім, Берестю над Б. і Пинську.

Подання належить писати по польськи, в цей спосіб:

До Уряду для Справ Інвалідів Военних при Старостві

У........

Підписаний (імя і прізвище) военний інвалід б. австр. (рос.) армії, уроджений дня... у... повіт... приналежний і замешкалий в..... прохає зареєструвати його як военного інваліда і признати йому інвалідське заосмотрення.

Підписаний служив при... полку, був ранений (описати в який спосіб, зглядно як і коли захворів) у місяці... на... фронті, лічився в шпиталі в... був звільнений з військової служби дня... і признаний военним інвалідом рішенням (чиїм) з дня... одержав ренту за австр. (рос.) часів аж до... (Коли не одержував ренти подати чому, прим.: був супровітований перед самою революцією, був в неволі).

На доказ інвалідства і його звязку з військовою службою залучає такі інвалідські грамоти: (вичислити їх) (колиж інвалід не має ніяких інв. грамот, слід написати, чому, чи їх не одержав, чи загубив, чи зайшло що іншого).

В недостачі документів підписаний покликує на доказ інвалідства і звязку його зі службою у війську отсих свідків: (подати імена і прізвища найменше двох свідків і їх точну адресу).

Підписаний є жонатий (вільний), має на удержанні жінку і діти у віці від... до... літ, при чому не має ніяких засобів на виживлення родини.

З уваги на представлений стан справи підписаний прохає признати йому і його рідні інвалідське заосмотрення.

....(місцевість), дня... 1930 р.

Підпис

(точна адреса)

(Скількість залучників)

Подання можна вислати почтою, поручено, а на доказ вислання заховати при собі почтову посвідку надання. Подання вільне від стемплевої оплати.

Читання з історії України (ч. 70).

Повстання на Лівобережу, на Білоруси та в Галичині.

Пишемо далі про те, як в 1648 році (літом) люто мстилися українські козаки й селяни на своїх гнобителях. На Волині й досі є переказ про Шолудивого Буняка, що нібито був атаманом одного такого повстанського відділу і люто карав поляків і жидів. Його куля ні шабля на бралася, бо — кажуть — був чарівник, аж через зраду згинув. Його могилу ще й нині показують коло містечка Верби, між Кремянцем і Дубном. (Буняк — то був давний половецький хан — тому 900 літ — та його особу злучили з одним отаманом повстанців, який певно інакше називався).

Також на лівім боці Дніпра лютували повстанці, найбільше в Полтавщині. Раз дві ватаги не пізнали себе й самі побилися, думаючи, що то поляки. Ніжинські повстанці дійшли до польської твердині Кодак над Дніпром і почали облогу. Ґродзіцкі, комендант Кодаку, висилав до Потоцкого листи за листами за помочию, але повстанці все переловлювали ті листи і вбивали післанців. Нарешті по трьох тижнях облоги козаки підмінували кріпость з усіх боків і тоді залога,щоби ратувати своє життя, піддалася. Всіх повезли в Чигирин і затримали в полоні, лише команданта Ґродзіцкого казав Хмельницький вільно пустити в Польщу, бо він був добрий вояк і не знущався над полоненими козаками.

В Києві на вістку про повстання всі поляки й жиди поховалися, та в осени, коли було вже спокійніше, повилазили на вулицю. І тоді — в днях 11. 12. і 13. грудня українські міщани виловили богато польської шляхти і ксьондзів, а також жидів і потопили в Дніпрі.

Також на Білій Руси повстали селяни-кріпаки проти польських дідичів, ксьондзів і жидів. Деякі міста піддалися повстанцям добровільно і заявили себе за Хмельницьким, в деяких були люті битви. Там проводили повстанням: Небаба, Головацький, Кривошапка, Гаркуша, Михасик і инші. Але на Білоруси вдалося Радзівилови здусити повстання і майже всі отамани погинули в битвах.

А що було тоді в Галичині? В Галичині важко було піднести загальне повстання, бо тут стояло тоді богато польського війська. Але були і тут спроби кровавої пімсти. Від Львова до Камінки струмілової селяни повбивали всіх дідичів, мучили єзуїтів і жидів. За це, як польське військо здусило повстання, то у Львові на ринку кількох провідників посадили на палі. З того часу є лист одного львівського поляка, який пише: «Полякови і Жидови небезпечно пускатися в дорогу: зараз підглядять, нападають, мучать і вбивають. Уся Україна дише злісно до всего польського, латинського». В самому Львові поляки і жиди полошилися, як спостерегли, що українці збираються по церквах і закутках і про щось нараджуються. Маґістрат був оголосив, щоби поляки не виїздили зі Львова, щоб не напали на них «хлопи».

Не маючи сили повстати проти панів і жидів у цілій Галичині, галичани тисячами втікали за Збруч і там приставали до повстанців і до війська Хмельницького, надіючись, що разом з ними прийдуть і до Галичини. Таким чином в війську Хмельницького зібралося богато галичан з усіх повітів, а найбільше з Підгіря і з Гуцульщини та з над Збруча.

Отак лютували повстанці по всіх українських землях ціле літо і осінь 1648 року. А Хмельницький з головною армією стояв дальше коло Білої Церкви. Він знав, як лютують повстанці, і потурав їм, бо народ був такий розюшений, що якби Хмельницький пробував стримати повстанців, то вони й проти нього булиби обернулися і вважалиби його за непевного. Він знав, що те повстання нагнало вже страху полякам у Варшаві і що може вони будуть схильнійші переговорювати з козацькими послами. Отже ждав на поворот послів і сам переговорював з татарами, аби запевнити собі їх поміч на дальшу війну з Польщею. В тім часі Хмельницький оженився з Чаплинською (22. липня). Це була його давня господиня, яку по нападі на маєток Хмельницького насильно взяв до себе той шляхтич Чаплинський, що вбив синка Хмельницького, а тепер втік до Варшави.

—о—

НОВИНКИ

15. Неділя, 1. по Сош. Св. Духа.
16. Понеділок, Лукіяна мч.
17. Второк, Митрофана
18. Середа, Доротея мч. (Доротея, Мар.)
19. Четвер, Пресв. Евхар. (Ілярiона Вис.)
20. Пятниця, Теодота Свмч.
21. Субота, Теодора стр.

—o—

Увага. Свято в скобках (—) є тільки православні, прочі свята спільні українцям греко-католикам і православним.

—o—

Зміни місяця:

Повня, дня 11. червня о год. 9. вечером.

Нів дня 26. червня о год. пів до четвертої рано.

—o—

Столітний календар віщує на цей тиждень погідні дні і холоднаві ночі.

—o—

Як нарід приповідає:

В літі коби який будь бурянець і хліба бохансць — тай біді кінець.
— Літо на зиму робить.
— Який гріх, такий смак.

—o—

Історичні спогади в цьому тижні: 18. VI. 1569. року прилучила польська шляхта насильно і підступним способом українсько-литовські землі до тодішної польської держави. Цей акт зветься звичайно «Люблинською Унією» і він започаткував жорстоке гноблення українського народу польською шляхтою і єзуітами, яке припинило щойно повстання на Україні і війна Хмельницького в 1648 р. та розбори Польщі в роках 1772 до 1794. (Про «Люблинську Унію» писали ми минулого року в серпні в «Читаннях з історії України»).

—o—

— Обдаруйте пильних школярів! Зближається кінець шкільного року і роздача шкільних свідоцтв школярам. При тім повинні родичі й учителі подумати, щоби старим гарним звичаєм обдарувати пильних школярів. Це заохотить пильні діти до дальшої праці, а також і ліниви зрушить, щоби їх наслідувати. Це збудить у дітей більшу прихильність до учителів і до родичів. Отриманий дарунок буде їм нераз милою памяткою на ціле життя. На такі дарунки (надгороди пильности) надаються найкраще книжочки або шкільні прилади. За один-два золоті мож купити гарну книжку або якусь хосенну річ і дарувати дитині, це дуже богато значить. Родичі повинні приготовити надгороди разом з учителем, який легко за зложені гроші може спровадити відповідні надгороди. Спроваджувати такі книжочки найліпше з видавництва «Світ Дитини» у Львові, ул. Зіморовича 3, прилади і книжочки з Книгарні «Рідної Школи», Львів, ул. Сикстуська, а також книжочки (головно для старшої молодіжи) можна через нашу Адміністрацію. Зрештою можна такі відповідні книжки дістати і в кождій українській книгарні в містах.

— Диво природи. У Пилипа Стефанова, господаря в Хотіню повіт Станиславів, вродила корова теля, що мало дві голови. Обі голови були зрослі на шиї і були звичайної величини і вигляду. Це рідке явище викликало широке зацікавлення.

— З села Герасимова пов. Городенка пропав 19-літний умово хорий Василь Комарницький. Він в обдертім сіряку і в кашкеті. Хто стрінувби такого, най буде добрий повідомити матір Катерину Комарницьку, ж. Микити в Герасимові.

— В Герасимові обікрав хтось недавно церков.

— Уважайте на молодь! Богато наших сел не знає ще мабуть, що не вистане побудувати дім, чи основати Товариство в селі — і вже усе зроблено. Над культурним і господарським піднесенням народу треба уперто, стало і пляново працювати, а як того нема, то нераз ідуть на марне старання і робота найкращих одиниць. Наприклад село Коцюбинчики пов. Копичинці є здавна славне з високої свідомости і патріотизму місцевих селян, із прегарної читальні і кооперативи. Але що з того, коли частина молоді в селі занедбана, здичіла, не цікавиться нічим, хиба дурними жартами і напастями прохожих. Така поведінка парубків приносить селови лише встид і ганьбу перед чужими. Добре булоби, якби так теперішні старші провідники Коцюбинчик, виділові читальні і инші свідомі громадяни застановилися над цею болючою і немилою справою. Не вистарчить самому усвідомитися, але ще треба і діти свої так виховати, аби вони усюди з людьми уміли по людськи жити, та зуміли завершити велике діло почате батьками. Бо інакше то усі здобутки батьків можуть з часом змарнуватися, так як мусить змарнуватися будинок хочби й найкраще збудований, але без даху. Памятайте про це старші громадяни Коцюбинчик!

— Заліпили. Нам пишуть: За австрійських часів були написи на зелізницях і взагалі усюди по урядах у трох мовах: українській, німецькій і польській. Оноді іду я собі через зелізничу рампу, дивлюся припадково на таблицю, а там **написано лише:** Baczność na pociąg! Такі самі написи в українській і німецькій мові заліплено циною. Цікаво, думаю собі, чи ті, що так люблять заліплювати, сподіються й цілий нарід заліпити? Побачимо».

— Величаве вшанування памяти поляглих героїв. Громадяни Плетенич висипали в честь поляглих у Визвольній Війні стрільців високу могилу і поставили на ній хрест. В неділю 25.V. відбулася на цій могилі величава панахида при участи 5-ох священників і многотисячної маси народу. Парох Перемишлян о. Ковч виголосив прегарну зворушаючу проповідь, у якій звеличив память наших борців за волю і візвав присутних не забувати про їх велике діло. Це величаве торжество закінчилося відспіванням Національного гимну. Поважний, урочистий настрій і спокій підчас торжества намагалися закаламутити деякі голодранці з ворожих таборів, але дістали належну відправу. Деякі з них є досить добре відомі, як от Ян Подгурскі, Антоні Цєсєльскі, Михайло і Петро Сліпий і инші. Їх ганебна поведінка свідчить відповідно про них, і лише їм самим може зашкодити.

— Влом до церкви. В Нижбірку новім пов. Копичинці вломилися в ночі на 31.V. якісь злодії через вікно до церкви, порозбивали дві скрині й скарбону, а не найшовши нічо вартісного, ані гроший, порозкидували усі річи, вкрали неповну фляшку богослужебного вина і втікли. Такий самий влом до церкви був і в 1924 р. — навіть через те саме вікно, але й тоді злодії пішли з нічим. Видно біда на світі, коли вже й до церков чіпляються.

— Пропив воли, пропив вози — співається в стародавній чумацькій пісні, бож колись люди таки міцно пили. Але тепер деякі ще ліпше пють, бо вже не воли чи вози з ярмами, але й громадську сикавку пропили. Докладніще кажучи, то було так: Громада Зубрець, бучацького повіту, спровадила собі пожарничу сикавку і вишколила на свій кошт двох молодих людий на інструкторів і провідників пожарної сторожі в селі. На засіданню громадської ради ухвалено заложити в селі таке товариство і віддати йому закуплену громадою сикавку. Визначено начальників сторожі, почато приймати членів, аж тут пан начальник з писаром і ще кількома радними стругнули таку штуку, що вся громада аж руками об поли вдарилася. Управитель місцевої панської горальні запросив «згаданих вище» громадських достойників в гостину і там вони собі так догодили, що честь і розум втратили, по болоті валялися, в кропиві ночували. Говорять, що пан начальник переспався в баюрі поруч чийогось підсвинка в любови і злагоді. Та то ще байка — який гість така йому й честь, але наші достойники на команду пана «керовніка» задержали статути громадської вогневої сторожі, а на їх місце вислали до воєвідства статути двірської (форнальської) сторожі. При допомозі поліції відібрали від громадської сторожі громадську сикавку і віддали її «керовникови» під опіку. Декілька селян, що протестували проти такого безправства пан війт оскаржив на постерунку за бунтівництво. Тепер громада Зубрець має шкоду і встид на всю околицю через кількох лакомих на охлапи осібняків.

(Подає громадянин з Зубрця).

— Пожежі. В німецькій кольонії Угартсталь, пов. Калуш вибухла оноді грізна пожежа, яка швидко знищила стодолу і стайню одного господаря враз з господарським приладдям. Шкода виносить понад 5 тисяч золотих. З признанням треба піднести, що цю грізну пожежу, яка загрожувала цілому селови, вгасили Луговики з сусідної Сівки Калуської. Луговики увихалися коло гашення вогню із нараженням свого життя. Честь бравим юнакам за труд і посвяту!

— Нема кінця подвигам «стшельців». В Живачеві пов. Городенка заложив якийсь Базилі Кобилянскі і Павло Василишин (ніби таки «свій») товариство «стшелец». Члени того товариства «вифасували» зараз мундури і почали свої «цьвічення», але на початок вибрали злодійські чи радше бандитські. Напали на дім місцевого пароха, о. Гаєвого, і зрабували кільканацять курок та колеса від повоза; відтак зрабували ще пару курий у вдови Косінської. Чисто, як з історії давної Польщі. В 1537 році скликав був польський король Жиґмонт Старий польську шляхту на війну з турками чи татарами. Шляхта зібралася під Львовом, вічувала і кричала цілий рік, на війну не хотіла йти (бо то не дуже безпечно), за те виїла усі кури в цілому воєвідстві. Польські історики назвали цей курячий похід шляхти «кокоша война». Як бачимо, історія потрохи повторюється...

— Підпал. Якийсь злочинець підложив у ночі з 30 на 31 огонь під стодолу Ат. Дороша, нач. громади Голе Равське пов. Рава р. Згоріли й 4 сусідні господарства, а найбільше потерпів І. Кіщак.

— Красно! Максим Іваник в Цвітовій пов. Бучач улаштував у себе перші хрестини і поминки без алькоголю. Честь свідомому!

— Кооперативні Збори Кооп. «Надія» в Цвітовій запротестували проти переслідувань на Україні.

— Нове нещастя. На Підгірю були знову дощі і вдруге вилив Прут і Бистриця. Над Косівщиною перейшла буря і падав густий град, що знищив поля головно в громадах Рожнів, Кобаки і Хімчин.

— Криваві порахунки не кінчаться. В Живачеві пов. Городенка пробив М. Слободян В. Шевчука багнетом так небезпечно, що того нещасного перевезено до шпиталю. І взагалі Живачів має вже якесь особливе щастя до кривавих порахунків, які тут на жаль за часто лучаються. А в цьому винна корчма й горілка. Чи вже громадяни Живачева не спроможуться устроїти в селі протиалькогольне голосування і прогнати раз на завжди це лихо із села?

— Скаженина між коровами. В громаді Негівці на Закарпатській Україні покусав скажений пес три корови. Усі три покусані корови сказилися також і покусали та покалічили двацять кілька осіб.

— Ото раз пара! В одного варшавського рабіна взяли оноді шлюб дуже цікава пара молодят, а то 13-літний Майлик Гіпенштадт і 12-літня Бінця Фуксман. Як бачимо, обоє новоженці, направду «молоді», бо обоє разом мають 25 літ.

— Що може горівка. Як відомо, в Америці невільно ані виробляти, ані продавати ані пити горівки чи якихбудь инших алькогольних напитків. Але пяяки й там не перевелися; вони на всякі лади «шварцують», шахрують, і таки якось дістають горівку і пють її по давньому. Одна піяцька кумпанія зложена з 5-ох осіб задумала собі оноді устроїти піятику — в літаку, під облаками. Задумали — зробили. Постарали горівки і закуски, наймили великий літак із пільотом (машиністом) і пустилися в дорогу. Якийсь час усе було гарно і спокійно, але внедовзі усі пасажири попилися і всі по пяному захотіли кермувати літаком. Піяки кинулися на пільота і намагалися вирвати йому керму з рук, а його викинути з літака на двір. В літаку, що якраз находився на висоті 3 тисячі метрів, настала страшна хвилина. Нападений пільот боронився розпучливо проти пятьох пасажирів і випустив з рук керму, а літак почав стрімголов падати в долину. Над головами усіх, що були в літаку, повисла коса смерти. Та пільот був на щастя дуже сильний мущина. Кількома ударами кулака простягнув він усіх пятьох противників на долівці, вхопив за керму і привернув назад рівновагу літакови, що злетів був уже в міжчасі на висоту тисячу метрів. Відтак

злетів відважний пільот на летунську площу в Нюйорку і віддав усіх пятьох заморочених пияків поліції, яка забрала їх на заслужений відпочинок в арешті

— На «електриці». Суд в Нюйорку (в Америці) засудив оноді на смерть Стефана Вілковского (поляк) за ріжні грабунки і душогубства. Згідно з американським звичаєм засудженого убили електрикою, на так званому «Електричному Кріслі», що є спеціяльно призначене для виконування смертних присудів. Вілковскі мав усего 24 роки, але вже мав на совісти чимало більших і менших гріхів, як рабунки, крадіжі й убийства.

— Злочини. В Блищоводах пов. Жовква застрілив Теодор Кіт свою жінку Параню. — В Бруховичах пов. Львів застрілив гаєвий Андрій Зебрак слугу директора лісів, Йосифа Авґустина.

— Напад на поїзд. Між стаціями Щекоцінн і Ґоленюф коло Варшави напали оноді бандити на поїзд і намагалися вломитись до почтового ваґону, де було коло 30 тисяч золотих. Влом не вдався; бандити убили одного зелізничника, а другого тяжко поранили і після того втікли.

— «Война». Два калуські міщани, Ігнаци Радзішевскі і його син Міхал посперечалися через щось із поліцаєм Тадеушом Боцонєм і смертельно його покалічили ножами. Лиш троха живого Боцоня завезли до шпиталю, а обох завзятих його противників до арешту.

НОВІ КНИЖКИ

На чорній дорозі, оповідання Миколи Матіїва Мельника. Видала «Червона Калина». Сторін 160.

Сміх землі, оповідання Володимира Островського, видало «Діло». Стор. 114.

Життя первісного чоловіка, написав В. Лункевич, стор. 148. Образків 112. Ціна 2 з. 50 с. Дуже цікава книжка, про те, як чоловік жив перед десятками тисяч літ і як поволи доходив до культурного життя, а також про те, як тепер жиють дикі народи. Видало В-во «Світ Дитини», Львів, Зіморовича 3.

— Вже вийшла дуже потрібна книжка „Діточий садок на селі в часі літніх робіт". Написала Іванна Блажкевичева, яка сама засновувала й вела такі садки по селах. Подає практичні, на довголітнім досвіді уґрунтовані вказівки, як закладати діточі садки й захоронки. Книжка має 68 сторін, а прочитає її кожен з приємністю, бо написана легко й цікаво, а до того прикрашена многими ілюстраціями з життя дітвори в садках. Книжка І. Блажкевичевої повинна бути в кождій читальні на селі, — в руках кождого, хто хоче на час літніх робіт улегшити родичам виховання дрібних діток, збираючи їх у садку захоронці під опікою фахової провідниці. Книжка видана Львівською Філією Укр. Т-ва охорони дітей, а набути її можна в книгарні «Рідної Школи» — Львів, Сикстуська ч. 20.

Чужина не мати

(Докінчення).

Другий лист з чужини такий:

Буенос Айрес, 27. IV. 1930.

Просимо Хвальну Редакцію помістити цей лист про те, як живуть, чи краще, страдають і гинуть наші люди в Арґентині.

Брати українці, не вірте усяким наганячам і шахраям, усяким аґентам, що волочаться там у нашім краю по селах і брешуть людям про якийсь рай в Арґентині, Перу, або в Бразилії.

Тут страшна нужда і безробіття. Тисячі наших людий пропадають тут марно від усякої біди, голоду і язв. Ходять бездомні, як собаки, голодують, жебрають на життя і збирають окрушки по смітниках. Діти, котрі тут приїхали з родичами, вмирають з нужди, жінки лишають чоловіків, чоловіки жінок. У фабриках нема роботи й для місцевих, по фармах (господарствах) обробляють усе місцевими робітниками, а також спроваджуваними з Европи італійцями і еспанцями, бо вони ближчі своями арґентинцям чи бразилийцям, як українці. Нашого чоловіка, як де і приймуть, то хиба на те, аби вивзискати, витиснуть з него всі соки, а потім проганяють як собаку. А як упоминатися за плату, то грозять револьверами. Тут для чужинців (а вже найгірше для нашого народу) нема ніякого права. Чоловіка й за худобину не рахують. Я нераз аж плачу, як дивлюся на горе і нужду наших еміґрантів. Неоден з них був собі господарем в Старому Краю. Мав собі свою хату, свою грядку, коровицю, і якось жив. Але збаламучений продав усе і поїхав сюди — на загибіль. Він гадав, що чогось доробиться, поратується, а тимчасом найшов люту муку і смерть. А дома десь там може думають, що йому там добре, що вже й забув і нічо не пише. Ніхто й не догадується, що бідолаху давно вже хроби розточили. А хоч ще якось неоден і клигає на світі, то те його життя гірше, як смерть. Сидять наші люди висохлі, обдерті, чорні, плачуть, дивлячися на море і просять Бога, аби воно висохло, тоби пішли пішки до дому, хоч то коло 15 тисяч кільометрів.

Сидіть дома, на своїй землі, шануйте її і любіть кожду скибу, обробляйте якнайліпше, учіться жити в себе в краю самі, просвічуйтеся, організуйтеся в товариства і кооперативи. Ідіть до міст, учіться всякого ремесла, промислу і торговлі, не тратьте за дурно гроші на піятики і забави, на тютюни і дурні моди! Закладайте в рідним краю варстати праці наші власні, аби ми не давали наших зисків чужинцям, аби нами вже більше не торгували чужинці як худобою.

Здоровлю усіх щиро з Воскресенням Христовим і бажаю усім нам діждатися ще радісної хвилі нашої перемоги над неправдою і недолею.

Василь Луців
еміґрант з села Стриганці стрийського повіту.

III. Лист українського еміґранта із **Франції:**

«Хв. Редакціє, Ваш часопис дуже нас українських робітників тут на чужині розвеселив і обєднав в оден гурт, в одну родину. Тепер що тижня як одержую з почти «Народню Справу», то приходять до мене усі товариші українці з найдальших закутин і слухають з зацікавленням, як я читаю. Здається нам усім, що ми на той час у себе дома, у рідному краю. Колись тут навіть оден хорий якось прийшов послухати вістий з рідного краю.

В копальні, де я працюю, є коло півтоpатисячі робітників; є люди з цілого світа, а між ними коло сотки українців; лише біда, що ще дуже темні, бо на тих сто є лише вісім свідомих, а решта деякі навіть признатися бояться, хто вони і чиї діти... Дуже ми тут пригноблені тим, що не маємо своєї духовної опіки. Деякі люди попадають через те в безрелігійність, дичіють. Дуже нам дивно і жаль, що нашим духовенство нами не інтересується і не заопікується.

Що до наших зарібків, то уважаю, що до Франції нема чого рватися. Тут не можна доробитися, бо усе, що заробиться, треба пропісти. А хто хоче більше заробляти, аби поратувати своїх домашних чи зложити гроший на пізніще, тому дають найгіршу і найстрашнішу роботу, що в кождій хвилі можна пожити смерти, або стати калікою.

Гадаю, що у нас дома, в нашім ріднім краю, більше можна заробити і доробитися. Тут нарід культурний, але й самолюбивий. Не такий, як ми українці, що своїми соками годуємо на своїй землі сотні тисяч усяких чужинецьких пявок, а самі по чужих краях погибаємо. Французи не такі. Вони чужинця приймуть, але молодого і здорового, дадуть роботу, але платять стільки, аби вижив, аби те, що у них заробить, віддав зараз їм за їду і прожиток, — одним словом, чужинець може у них бути лише робучою скотиною.

Гадаю, що наша будучність лише на нашій землі, а здобудемо її освітою і організацією.

Павло Пришляк
передплатник «Нар. Справи».

Від Редакції: Жалі наших еміґрантів у Франції на брак духовної опіки є зрозумілі. Але довідуємося, що в тому не винні наші священники, вони старалися о виїзд до Франції для духовної опіки, та польський уряд не хотів їм видати паспортів. Тепер у цій справі робить старання Товариство Опіки над Українськими Еміґрантами і митрополича консисторія у Львові.

—o—

Замах в Ужгороді

В Ужгороді (на Закарпатській Україні) улаштували місцеві русофіли 1. червня якесь своє свято, на якім промовляв москвофільський діяч архідіякон Шабов. Підчас промови стрілив до него український студент Татейнець. Чехи арештували через те богато українців, м. и. і між ними адвоката Новаківського (з Галичини). Польські ґазети пишуть, що Татейнець є членом Української Військової Орґанізації.

Стережіться обманців!

По селах Стрийщини ходить якийсь осібняк і вициганює від людей якісь ніби вкладки по 6 золотих представляючи себе за орґанізатора якоїсь селянсько-робітничої орґанізації для боротьби з визиском. Розуміється, що це звичайний мантій, що хоче жити з людської легковірности.

Другий подібний мантій ґрасує по селах Мостищини. Представляє себе за відпоручника якоїсь орґанізації, чи товариства, що ніби буде виплачувати людям воєнні відшкодування

Цей ошуканець приймає селян «в члени» того свого «товариства», — аби з них зараз стягнути три золоті «вкладки». Люди дають!

Взагалі як бачимо, по нашій країні щораз сміливіще починають ґуляти усякі ошуканці під ріжними видами, аґенти й ріжні підозрілі торговці не менш підозрілими товарами, ну і звичайні злодюги й розбишаки. Ця нова язва чигає, головно на добро нашого селянина і то майже зовсім безкарно, бо якось не дуже чути, аби таких десь замикали.

Тому селяни повинні взятися самі за оборону свого майна і життя. Аби її успішно переводити треба тямити що:

1) Не треба вдатися в жадні довші балачки про що небудь з незнайомими людьми і не вірити ніколи на слово усяким прийдисвітам.

2) Не підписувати нічо, не купувати і не замовлювати що небудь чого не можна на місци на власні очи оглянути й оцінити. (Це відноситься до аґентів, які часто густо ошукують наших селян).

3) Пильнувати добре свого достатку, замикати старанно двері і по змозі держити собак — особливо в підміських околицях і при головних дорогах де завжди крутиться усяка шумовина.

Правні і инші поради для наших товариств

Дуже часто і щораз частіще останніми часами лучається, що ріжні наші товариства (читальні «Просвіти», «Луги», Соколи і т. п.), а також кооперативи звертаються за всякими порадами до нашої Редакції. Ми що правда завжди порад уділюємо, але маючи иншу працю коло ґазети, не все можемо уділити тих порад на час.

Тому звертаємо увагу наших товариств і кооператив, щоби звертались по усякі поради в першу чергу до своїх повітових і головних централь, які теж мають окремих референтів для усяких справ, порад і пояснень. Тоді і наша Редакція не буде вічно перетяжена надміром праці і кожда справа буде вдвоє швидче полагоджена.

При тім ще раз зауважуємо, що порад уділяємо тільки нашим передплатникам, коли залучать значок на відповідь.

Що чувати в нашім селі?

Пришліть нові дописи!

Тому, що дописи з слідуючих сіл є або задовгі, або невиразні, або писані на обох сторонах аркуша, не могли бути видруковані і вже передавнені, просимо дописувачів, написати другу допись, при чім треба триматися таких правил:

1) Писати **виразно, чорнилом, на одній сторінці аркуша (довша не може бути).**

2) Підписати допись має дописувач і муж довіря, а коли в дописі є щось на когось, треба, аби ще підписалося два свідки, що то правда.

Просимо памятати, що чим допись виразнійша і коротша, тим скорше помістимо, бо переписувати або скорочувати не маємо часу.

Отже ждемо на нові дописи з таких сіл: Швейків, Нинів гор., Нинів дол., Футори, Гвоздець, Звертів (хто був проти хору: ШТ. С. чи його син?), Верчини, Новосілки пов. Рівне (помістимо тільки з підписом, бо тут ходить о крадіж), Товстеньке, Сабечів, Розношинці, Камінка-Буди, Бортники, Божоків (Сильця), Калониця дол., Любикович, Бабинці, Повітна, Супронівка, — Кальна, Камінне (пов. Надвірна), Миклашів, Ярославичі (про «коменданта стшельцуф Миколу Стасшинна — написано дуже невиразно), Турка н. Стр., Вілька вербицька, Мачишин, Зелів, Зоротовичі, Коцюбинці (коротше), Блюдники (невиразно), Золочівка, Оріхівець (задовге), Черняхів (невиразно і брак підписів) Чернятин (олівцем), Кушлин.

Щераз увага! Дописи писати виразно (читко), коротко, підписувати і давати дату, коли писана.

—o—

Шануймо самі себе, то й другі нас пошанують! З Мшани пов. Городок пишуть: Чому Ми Українці на своїй рідній землиці на кождім кроці, чи на улици, чи в желізници, чи в урядах і т. д. не вживаємо своєї рідної мови? Чому українці вносять просьби навіть до Урядів громадських в польській мові і письмі?

От таке трапилось в нашім селі де один Українець вніс поданя до Уряду громадського в польській мові і письмі. Як назвати такого, що встидається мови, якої його рідна мати вчила? Чому не напише собі сам, як уміє, по українськи, але іде десь до якогось лапсердака, щоби написав по чужому, думаючи, що як так напише, то напевно єму Рада громадська просьбу увзгляднить.

І до Вас панове радні одно слівце: Не уживайте на засіданнях громадської ради чужої мови і не підписуйтеся по польськи, бо як ми будемо шанувати свою мову, свою ношу і своє письмо і як будемо поступати як слід і за своїм обстоювати і непохитно стояти всі як оден, то з нами будуть ліпше числитися.

Радний.

—o—

Біда з таким солтисом. Село Друхова на Костопільщині (Волинь). І нашому селі солтисує тепер Бабак Захара. Водить двох екзекуторів, для того, щоб вичавити із селян весняні податки, тай ще видирають із селян по пару зол. задатку, то вже чи не на бутилку, бо як видно, то частенько наш солтис ходить підпилий, а бігає так хутенько, аж задники з черевик назад подались. Не вміє наш солтис солтисувати, бо не вміє часопису шанувати. Було це недавно, що наш передплатник (Нар. Спр. Данелюк М. дістав від його, тільки кусочки зі свого часопису, а то замісць того, щоб таку гарну часопись, як «Народня Справа» прочитати, то він марнує а опісля як передплатник приходить за газетою, получує тільки шматки. Розуміється, що передплатникові великий жаль, що його часопись змарнована дістається із рук такого солтиса. Ще довго-довго треба було нашому Бабакові вчитися, аби солтисом бути.

Не кириньте! Мозолівка, пов. Підгайці. В Мозолівці в лютні 1930 р. понад 200 громадян присягнуло на горівку, а около 70 громадян на тютюн. Село задумало ще дальше поступити. Рішило повести у себе ощадностеву акцію, яку вже й започатковано при місцевій кооперативі. В неділю 2-го ц. м. мали відбутися в цій справі сходини — але не допустили до цього киринники — свої таки люди, які не допускають ані до заснования Кружка ощадности, ані кооперативної молочарні, бо вони кажуть, що кооперативними грішми треба по перше збудувати громаді школу «повшехну». Цею дорогою напоминаємо тих людий: схаменіться і не колотіть! На школу «повшехну» дають гроші всі, будує її громада, уряд. Від них жадайте грошей на будову школи, але до коопер. кервавиці вам засі!

Місцевий.

Дописувач з Соколівки пов. Золочів. Такі збаламучені, як деякі в Переволочній бувають і по инших селах — та скажіть нам, що поможе писати, що такі є? Треба свідомим людям освідомляти їх на місцях. Нераз баламути множаться тому, що в селі ніхто зі свідомих не старається щось робити для їх освідомлення. Кажете, що господарі не згодяться на ті порядки, які ті баламути проповідають. Отже нехай ті господарі всі запишуться до читальні, нехай читають книжки і ґазети та набирають сили в орґанізації, а побачите що добре зорґанізовані свідомі люди притягнуть і несвідомих і збаламучених.

Встид. Пушкар Юрко з Камінного пов. Надвірна пише, що коли недавно на засіданню громадської ради радили, чи признати площу під будову читальні „Просвіти“, то радний Василь Богатчук разом з жидом Бухвальдом спротивився тому, аби таку площу призначити. Не дивниця жидови, але сором українському радному! Не знає, що робить...

Дописувачеві з Озденижа. Таких збаламучених людей, як в Озденижі, є ще більше на Волині, це видно з того що вийшов один посол з ненаціональної листи. Та допись проти них — це за мала робота, — треба на місцях усвідомити нарід, щоби на будуче всі були свідомі при таких нагодах. В кождім разі останні вибори показали, що і на Волині йде до ліпшого, а освідомлююча праця зробить решту.

Громадяни Ожидова пов. Золочів. Опишіть ту заборону докладніще і нехай допис підпише наш муж довіря і два свідки. Можемо Вас потішити, що таких священиків стає щораз менше. В тій справі можете внести скаргу до духовних властей, бо співати пісню „Боже Великий“ не заборонили ніде українські вищі духовні власти, отже і Вам вільно співати.

Пилип Мельничук, Рудня Почай. Волинь. Ваше письмо післали ми до Земельного Гіпотечного Банку. Зверніться й самі до Дирекції Зем. Банку, у Львові вул. Словацького ч. 14.

Труханів п. ..коле Подяку помістимо радо, як пришлете нам письмену згоду того добродія, бо побоюємося, аби з ріжних причин ця подяка не наробила йому клопоту.

Андрій Лука, Девятір. По всякі інформації в справах виїзду за кордон треба звертатися до Товариства Опіки над Українськими еміґрантами Львів, Городецька 95.

Б. С. муж довіря. Тої ґазети неприймайте зовсім з почти, Як не будете приймати, то та редакція не має права впоминатися за передплату.

Ф. Деманик м. д. ч. 2172. Заплачено до кінця червня 1930.

Д. Й. Страшевичі. Новинка про дівчину неясна. Що сталося з нею? Вірш за довгий, пробуйте коротше.

М. К. Дорогів. Гарненьке, але за довге до ґазети Пробуйте коротше.

Ч. Кооп. „Весна“ в Турійську. Подайте нам, який буде присуд в суді, то помістимо.

П. К. Любківці. Про ці справи буде богато написано в нашім Календарі „Зол. Колос“ на 1931 рік.

Теодор Гнатиків, Вербів. Напишіть докладно, на які суми були ті контракти, бо стемплеві і адвокатські належитости є залежні від висоти тих сум,

Дописувач з Золотник. В справах кооперативи і про всякі надужиття, як такі є, пишіть до Повітового Союзу Кооператив. Але то треба підписати себе і свідків навести.

Грицько Савчук: Семидуби п. Дубно. Зверніться листовно до тої кооперативи, аби Вам дали докладні поучення, бо вона вже мають досвід у цьому ділі.

Дописувач з Літовиска пов. Броди. Коли хтось зважується в Вашій хаті ображати Ваші святі почування і кпить собі з образів так, як той возьний з суду в Підкаменю, то маєте право викинути його з копняком за двері і подати до суду за обиду. Не даваймо себе обиджати некультурним підпанкам і дурням.

Тво „Просвіта“ в Дермані. Правні постанови про про права української мови в судах, державних установах та самоврядуванню є поміщені в закон і з 31. VII. 1924, Вістник Зак. Річип. Поль. ч. 73. з 1924 р. і виконавчому розпорядкови ради мінiстрів з 24 IX. 1924, В. з. Р. П.ч.85.

Іван Палій Кустин. Ваше письмо передано Т-ву „Відродження“, Львів Городіцких 4. III. 2 сходи.

Якіз Волощук ..івсє, Козова. Зверніться до укр. малярської школи Олекси Новаківського Львів, Землковського 2.

Аматорський гурток в Застінці. Покличтеся в старостві на те, що штука „Де горілка буває“ є дозволена до сценічних вистав рескриптом Ґродського Староства у Львові до ч. 76/29 Орґ. з дня 19. VIII. 1930. Якщоби староство мимо того не хотіло дати доззолу, вносіть відклик до воєвідства.

Вертають часи Каньовського

Прямо вірити не хочеться, як слухати і читати про те, що тепер діється по наших селах. Усякі грубші й менші урядові «риби», «стшельци», а врешті й усякі панські посіпаки щораз гірше починають знущатися над нашим безборонним населенням. Жах і здивованнє і лють хапають за серце, коли читати от хочби таке: «Просимо помістити це в ґазеті. В нашому селі Річці повіт Рава Руська напав оноді двірський слуга Юлік Сироюшка на наших хлопців, що пасли спокійно худобу на своїм власнім поли, і зі словами „żegnaj się nie żegnaj się strzelam“, вистрілив з рушниці між хлопців і тяжко поранив С. Дацка і Й. Макольондру. Відтак побіг до двора; по дорозі здибав Луця Школяра і сказав йому: „już em tego drania zastrzelił, a jeszcze dwóch mam sprawić“

Повідомлений про це страшне злочинство управитель фільварку, Людвік Дельонже прийшов до пораненого Макольондри подивився і сказав що так і треба, бо таких „złodzieji i bandytów“ вільно стріляти.

На другий день над раном пострілив хтось згаданого Сироюшку. Поліція заразже арештувала 50-літного господаря Стефана Школяра, підозріваючи, що то він або його син Луць мав пострілити того посіпаку з пімсти за тих двох хлопців поранених попередної днини. Арештований господар просидів на постерунку дві доби, а як вийшов оповідав про знущання, якими його хотіли приневолити до зізнань. Арештували також Луця Школяря і пораненого Ст. Дацка і обох перевезли до тюрми у Львові.

Взагалі треба сказати, що наш двір окрім нечуваного визиску села, заводить через своїх слуг дуже часті замахи на наше життя і майно. Такі випадки лучаються щораз частіше. В селі росте обурення і ненависть до новітніх Каньовських.»

ГОСПОДАРСЬКІ СПРАВИ

Др. Д. Миколаєвич.

Як ратувати здуту корову без сонди?

Про це, як ратувати здуту худобу, писалося вже не раз, та всюди вказується, як вкладати в тварину сонду, як і де пробивати трокарем, однак кілька разів трапляється, що тварина здується, а тут нема ані сонди ані трокара! Бо звичайно наші люди опамятуються запізно, а наперід про щось подбати, це не лежить в їх вдачі і в наслідок того частенько приходиться їм терпіти втрату за свою байдужність. Коли худобина здується і вже загибає, тоді звичайно люди жалують, що нема в них швайцарської сонди й трокара, а коли тварина згине, тоді жалують, що приміром не є передплатником «Народньої Справи», яка дає запомоги за погибшу тварину, або, що не вирівнали залеглої передплати. Але опамятання все приходить за пізно!

Знаючи нашу вдачу, хочу саме подати кілька вказівок, як поступати при здуттю худоби, коли нема під рукою ніякого приладдя. Насамперед треба таку тварину **поставити передом вище.** Можна це зробити в ріжний спосіб; приміром підвести корову під горбок, щоби передні ноги стояли вище,— —або поставити корову в рові, так щоби вона задніми ногами була в рові, а передніми на березі рова. Колиж нема близько ні горбка ні рова, а є десь недалеко віз, можна сперти на віз якінебудь двері, або навіть з дощок на яких сідається на возі і які майже все є на нім, можна зробити штучний поміст, і на него най стане корова передніми ногами.

Як так поставиться корову, вливається їй в рот якийсь лік, котрий нищить ґази які є в шлунку, або не дозволяє творитися новим ґазам. До таких ліків належить **вапняна** вода, якої дається тоді корові 2. до 3. літри. Але ся вода най буде вже готова, бо до її зладження потрібно около 24 годин часу. А зладжується її так що пів кіля вапна гаситься водою, опісля доливається до нього 7 і пів літрів води, добре мішається і зіставляється на яких 24 години. По тім часі вапно осяде на дні, а чистий плин зливається до другої посуди та додається ще 7 і пів літрів чистої води і в цей спосіб одержується 15 літрів **вапняної води,** яку наливається до фляшок і добре закорковується, щоби була готова в разі потреби. Така вода повинна бути в кождого господаря.

Колиж нема вапняної води, тоді влляти осторожно в тварину (корову) чверть літри **питної горівки** (около 40 ст.), а по одній годині влляти їй ще чверть літри горівки. Колиб і цего не було, влляти в тварину кілька літрів сильно **посоленої або замиленої води.**

Крім вище згаданих домашніх ліків можна ще давати **амоняк** (2 ложки розпущених в літрі води), або **креоліну** також 2 ложки розпущених в літрі води, але вони мають ту велику хибу, що в разі дорізання худобини надають мясу немилий запах і роблять його нездатним до спожиття. До тих останніх середників треба зачислити також і **нафту,** яка впрочім дуже мало помагає.

По тім, як завдалося лік, худобина **дальше має стояти передом вище, і тоді треба їй дати в пашу перевесло,** щоби вона безнастанно жувала. Незле є посмарувати перевесло, дьогтем.

Відтак по завданню ліку треба тварині **натирати боки віхтями соломи через яку годину.**

Зясовуючи ще раз це все разом, треба поступати слідуючо:

1) Здуту корову поставити передом як найвище і най так стоїть підчас цілого лічення;

2) відтак влляти в корову один зі згаданих ліків;

3) після цего дати корові в пащу перевесло посмароване дьогтем; і 4) натирати боки тварини віхтями соломи.

В цей спосіб можна виратувати неодну корову, в котрої здуття не є дуже сильне. Але **при сильнім здуттю може помогти лише швайцарська сонда** (її можна дістати в «Спілці Укр. Агрономів», Львів, Собєского 28) і пробиття, а про це все пишеться докладно в книжечці «Як ратувати здуту тварину»? яку також можна дістати в вище наведеній фірмі по ціні 50 с.

Якби в кожного господаря була сонда, або бодай на поготові вапняна вода — то не одну тварину можнаби вратувати від загибелі.

—o—

Ветеринарні поради.

Ветеринарні поради і рецепти вислали ми цего тижня на такі адреси: В. Дзундза Дашава, І. Годованець с. В. Молодилів, Ст. Курило Топільниця, М. Миколайчук Милостова, І. Вата, Дрогобич, М. Пула, Затурин, М. Цимбалістий, Шили, Г. Кошкова Закомарє, о. Т. Марко Дошно, І. Долинський Дмитро, Обеертин, Ю. Білий с. Петра Чернятин. Инші поради, до яких не потрібно рецепт подаємо:

Н. Мочернюк. Кінь має дихавицю. Дихавиця є недугою неулічимою, але коли коня відповідно кормити і не запрягати до тяжкої роботи, то можна ще з його мати богато користи. Такому коневі не вільно давати бараболь, соломи та січки, сіна давати мало, а головно кормити ріжними пійлами та вівсом.

М. Придаток, Лучиці. Вимя корови по видоєнню повне. — Ваша корова не має ніякої недуги вимени, лише це є так зване «мясисте» вимя, яке при доєнню не западається і буває нераз у коров мало молочних.

М. Гнатик Рожубовичі. Чи можна кормити вагітну безрогу кропивою? Вагітну безрогу можна кормити кропивою і це навіть є користне, але по породі не вільно через 3 дні давати ані свині ані ніякій іншій тварині ніякої корму крім пійма якого небудь роду.

Г. М. Мужиніз. Посідалися дійки По кождім доєнню треба обмити дійки теплою водою, а коли підсохнуть, тоді помастити несоленим маслом або смальцем. Колиб це ще не помогло, тоді звернїться до нас за осібною рецептою.

———

Збирайте кропиву

Про значіння кропиви-жаливи як корму для курей ми вже писали. Тепер нагадуємо, що кропива вже вже доспіла щоб її вижати, висушити, стерти до мішків і сховати на зиму. При сушці кропиви треба вважати на те, щоб листочки її не обсипались. Тому радимо сушити її так. Коли скошена чи вижата кропива зівяне її можна зібрати і дати на під чи на подри до шопи, або й на стрих. Рівнож можна її сушити шпагатах, на дротах, та на козлах як і люцерну. Пригадуємо, що кропива, яка у нас даремно по під плоти висихає, в зимі є першорядний корм для курей. Кропива є виживна кури і гуси від неї добре несуться і всяку їжу з кропивою їдять дуже смачно.

—o—

Сою вже пора підсапати

У господарів, яким пощастило купити сої раніш і вони її посадили ще в квітні, соя вже має 3—4 листочок. Таку сою вже пора було підсапати, а тепер саме можна прорідити, коли хто садить по два зерна до одного гнізда. Иноді соєву рослинку можна і пересадити, але це треба робити дуже обережно, щоб корінці не поломати а рослинку викопувати з землею та кілька разів її підполляти. Пересаджувати її варта завше вечером, а коли це робиться в день то треба пересаджену рослинку защіпити. (накрити листком).

Для тих, що сою дістали пізніще, радимо сою підсапати від бурянів, та головно зворушити землю, щоб воздух доходив до коріння та щоб вона краще росла.

—o—

Ріпак краще вродить, коли під нього вивести пасіку

Господарі, що засіяли цього року ріпак літний, чи мають торічний зимовий, а які розуміють господарський інтерес, мусять попросити якого будь пасічника, щоб вивіз під ріпак пчоли. В Німеччині доказали, що ріпак, на який літали пчоли, вродив більше зерно, врожай був більший і ріпак на два тижні раньше дозрів. Тоді як ріпак, далеко віддалений від пасіки, при тихже умовах дав гірші висліди.

Цеж саме треба памятати, при гірчиці, ганижу, кміну, чернушці, то що.

—o—

ПРО ТОНКУ І ГРУБУ ВОЩИНУ.

Пасічнича кооператива «Рій» виробляє два сорти вощини: одну грубшу, якої йде 8—10 листів на Дадана та Украінську рямку і 11—13 на рямку славянську і вощину тоншу — якої йде на 1 кґр. 12—13 листів на Дад. і Укр. і 13—14 на славянську. Люди питають: «Яка вощина ліпша — грубша чи тонша?» На це скажемо таке: грубшу вощину краще відбудовують пчоли, вони мають більше матеріялу для будівлі. Грубу вощину вони витончують, як треба, а при будівлі цеї вощини вони її не так натягають і дуже рівно будують рямки. Грубша вощина без особлитої обережности пасічника в улику не обірветься. — Це все є додатні прикмети грубої вощини для пчіл, а рівнож і для пасічника, але груба вощина, коли її йде на 1 кґр. менше на яких 2—3 листки, є дорожча на —яких 2 зол. Ця мнима підвишка часто збиває пасічників і вони беруть тонку але з цілих 12—13 листків тонкої вощини хіба не обірветься або не покрутиться яких 2—3 листки.

Тонка вощина дає на яких 2—3 рямки більше, але при її будові пчола вживає більше власного воску, а крім того цю вощину треба закладати дуже обережно, щоб не обірвалась, та натягувати її на дротики. Коли зробимо малу помилку то і з тих 12—13 листків обірветься 2—3. Колиж є витрати і на дріт, то вийде, що тонка вощина дорожча від грубшої. Отже грубшу ліпше купувати.

—o—

— Відкрили галапаса пчоли. Якийсь французький пасічник відкрив малу мушку що галапасує на пчолах подібно як ґедз на роговий худобі. Та мушка зносить на хребті пчоли свої яєчка з котрих виклюються хробачки. Ті хробачки вїдаються в тіло пчоли (так як ґрага на худобині) і ссуть з неї соки через що пчола звичайно ослабає і скоро гине. Вчені сподіються найти успішне лікарство проти того галапаса.

Що по чому?

Львів, дня 9 червня 1930 р.

ЗБІЖЖА.

Ячмінь, кукурудза, біб, гречка—потаніли пшениця, дорощає Решта збіжжа без зміни.

(Ціни за 100 кґ. на стац. залад.Підволочиска) За двірську пшеницю платять 36·50 38 зол., за селянську 34—35, за жито відбірне 15 75—16·25, жито звичайне 14·50—15 зл. ячмінь 12 50—14 овес 13·50—14, кукурудза 21·25—22·25, фасоля біла 45—55, кольорова 30—35, краса 40—45, горох пів Вікторія 23·75—26, горох звичайний 21·25 – 22·25 бобик 21—22 вика 24·—27, гречка 21·25 — 2225. (ціни і попиту на лен, мак, просо, лубін не має. Бараболя 3—4 зол. (Ціни гуртові.

НАБІЛ

Маслосоюз платив кооперативам дня 6 червня за масло експортове солене пріма 3 90 несолене десерове пріма 3·70. 1 літра молока 0·29 1 літра сметани 1·50. За 1 копу яєць 5·80—одно яйце на базарі 12—15 гр. Тенденція на масло і яйця знижкова.

ЦІНИ НА ЗЕЛЕНИНУ у Львові

Огірки молоді від	0·50—1	зол.
1 головка салати	10—25	гр.
1 кґр. рабарбару	1—1·20	зл
1 кґр. шпинаку	20—35	гр.
1 головка (25 дек.) каляфйор.	1·50 - 2	зол
1 вязка цибулі	5—	гр.
Вязка (30—50 дек) шпараґи	1·50 2	зл.
1 калярепа	15—20	гр
1 вязка моркви	20—30	гр.

ХУДОБА

За 1 кґр. живої ваги вола	— 1·55	зол.
„ бугая	1.10 — 1·25	„
„ корови	1.35 — 1·45	„
„ ялівки	1·30 — 1·35	„
„ теляти	1·05 — 1·25	„

СВИНІ. Експортова різня Рукера на Знесінню платить за свині на сало по 2·20 2·40 зол. за так звані віденські (поверх 120 кґ. ваги) по 1·90—2·20, за товст свині по 1·90 2·30.

За 1 кґр. живої ваги корова I, II, III, від 1—1·50 зол. Товсті воли 1·50 — 1·60 зол.

За 1 кґр. живої ваги теляти 1 — 1·20, Ялівка 1.30—1·50 зол.

ПАША (на гурт).

Сіно I кляса	8—9	зол.
„ II і III „	6—7	„
Солома	5—6	„
Макухи льняні	29—30	„
Ґрис пшеничний	10 25—10·75	„
„ житний	7·50—8	„

МУКА

Житня разова	33—34	зол.
Пшенична 65 проц.	64—65	„

КРУПИ

Крупи ячмінні	31—32	зол.
„ гречані 50 проц. пол.	43—45	„

ГРОШІ.

1 ам. доляр	8·89	зол.
1 кан. доляр	8.80	„
1 фун анґл.	43.35	„
100 корон чеськ.	26.43	„
100 шілінґ. авст.	125 77	„
100 ґульд. данц.	173·—	„
100 леїв рум.	5·—	„
100 марок німец.	212·80	„
100 Швайцар. франк.	172·82	„
100 Францув. франк	35·—	„

—o—

Речинець 10. червня упливає!!!

А ще не всі передплатники, котрим скінчилася передплата в травні або кінчиться в червні, відновили передплату на дальше.

Таксамо ще не всі, котрі мали в нас довг за минулі місяці, вирівнали довг і не всі вплатили передплату на дальше.

Відновляйте сейчас передплату!

Вирівнуйте сейчас свій довг!! Будьте всі точні і ретельні, як чесним господарям і свідомим українцям годиться!

Висилайте довг і передплату на дальше чеками, які були вислані з ґазетою перед трьома тижнями!

Слідуюче число „Народ. Справи“ найбільше занедбані довжники вже не отримають. Повинні цему запобігти і сейчас вислати залеглість!

З тих довжників, котрим через їх неточність стримаємо ґазету, будемо примушені стягнути довг судово. Щоби до цего недопустити, нехай кождий довжник сейчас вирівнає і відновить свою передплату.

Редакція і Адміністрація

—о—

487 запомог по 120 золотих

на суму 57·600 золотих

Кому признаємо дальші запомоги від 471-ої до 480-ої?

481. Максим Іванів, Білашівка п. Березно пов. Костопіль, ялівка впала 30. квітня 1930.

482. Михайло Рижик, с. Василя, Середне п. Войнилів пов. Калуш, корова впала 8. травня 1930.

483. Гриць Заруцький, Репедь п. Щавне-Куляшне пов. Сянік, корова впала 8 травня 1930.

484. Яким Бродюк, Тяглів почта Белз пов. Рава руська, корова впала 22. травня 1930.

485. Василь Лещишин, Махнів п. Любича королівська пов. Рава руська, кпрова впала 28. травня 1980.

486. Василь Махайлишин, Ремезівці п. Золочів, корова впала 4. червня 1930.

487. Павло Цюнак, Комарів п. Підгірці к. Стрия повіт Стрий, корова впала 1. червня 1930.

Запомоги для тих пошкодованих вишлемо (по стягненню цілорічної передплати) на руки мужів довіря за 14 днів.

Кому не можемо признати запомоги?

1) Андрій Мельник, Цумань п. Олика пов. Луцьк, дня 9 травня 1930. впала корова на пошестну хоробу „сибірська язва“. — Як відомо всім, наша редакція не виплачує запомог за упавшу худобину на заразливі-пошесні недуги. — Зазначуємо, що такий пошкодований має право домагатися відшкодовання від держави (в старостві).

2) Василь Левицький, Сухий потік п. Турка н/Стриєм; дня 3.травня 1930 впала корова на пошестну хоробу „шелестниця. — Не можемо признати запомоги з тих самих причин, що і попередному. Має право на державну запомогу.

3) Варвара Тричук, Ґуштин п. Скала н/Збручем, передплату мала заплачену лише до кінця місяця березня 1930 а корова впала дня 24 травня, зн. в часі коли не була уже передплатницею „Народної Справи“.

4) Микола Шевчишин, Двірці, продав корову на заріs, а за продану худобину на заріз наша редакція запомог не виплачує.

5) Василь Головецький, Стрільбичі п. Старий Самбір, передплату мав вплачену до 15 травня 1930, а корова впала 31 травня 1930 зн. в часі, коли вже не був передплатником.

6) Кароль Мрочковський, Поздимир п. Кристинопіль, 21 січня 1930 вплатив 9 зол., якими вирівнав довг від липня 1929 і наперід вплатив до кінця місяця березня 1930, а корова впала 1. червня 1930., зн. в часі, коли вже не був передплатником.

Відновляйте точно передплату, заки скінчиться давна, щоби в разі випадку між худобиною не наразитися на відмову запомоги, так, як через неточність наразилися пошкодовані під ч. 3, 4, 5, 6.

ПОДЯКИ.

Дальші подяки за отриману запомогу надіслали оці запоможені: М. Козій Горасць п. Чесанів, Гнат Кіндратишин с. Романа Ямельниця, Іван Борковський Ямниця п. Станиславів, о. Василь Лах Ліщина, Іван Свистун Дуліби п. Стрий, М. Придаток Лучиці.

До складу і прикладу.

Помянули, не забули...

Чи знаєте, добрі люди, село Перетяте? Перетяли його злидні, нема що казати.

Перетяли, подробили від краю до краю, трохи злидні, та й недосвід, той недосвід знаю.

Але я сему сільцеви ще добро ворожу, а чому, то до прикладу зараз вірші вложу.

У Зелений Понеділок був я в Перетятім, і натішився народом, гарним і завзятим. Як рушив вам похід з церкви, мов зацвіли маки, йдуть соколи й соколиці, славні гайдамаки. Вийшли в поле, де під гаєм стоять три могили, там стрільчики українські голови зложили.

Отець парох перед веде, хоругговки мають, за Соколом громадяни стрійно поступають.

Вийшли в поле, поставали, змовили молитву за героїв, що за нарід тут зводили битву.

А потому парох каже: „Скільки цвіту в полю, тільки нашого лицарства впало вже за долю.

Скілько тут у землю рідну всякло тої крови, тілько в їх серцях горіло щирої любови.

Тут лягли вони на віки — та ні, не на віки! Не надармо по тих нивах плили крови ріки.

„З тої крови цвітка зійде, красна та чудова і над рідною землею зацвіте обнова.

„Зацвіте, бо прозябає вже і в нашій груди, як розівється, засяє гаразд тоді буде.

„Поклонімся, заквітчаймо їх святі могили й памятаймо теє добро, що для нас зробили.

„Памятаймо, незабудьмо, світла набираймо і святі їх заповіти в памяти тримаймо.

„Щоб і ми були готові й все віддати знали за ту долю, що за неї вони життя клали!“

Прослезився увесь нарід, пісню заспівали і побожно з поклонами могили квітчали.

А я також приступаю й хоч твердий із роду, але сльози самі блисли (маю в очах воду!)

Але серце усміхнулось: буде добре, буде, як уміють свою славу споминати люди.

Най лиш щиро всі спомянуть, так, як Перетяте, то на щастя всіх ще гляне

Іван Сорокатий

Величаво вшанував

нарід память Поляглих

В оба прегарні дні Зелених Свят український нарід вшанував незвичайно урочисто память Тих, що лягли за нарід головами.

У Львові пішли всі українці величавим походом, з процесіями всіх церков, з пластунами, луговиками й Соколами — в неділю на янівський а в понеділок на личаківський цвинтар, де на гробах поляглих відправив епископ Будка з духовенством панахиди і виголошено прекрасні промови. Пластуни принесли землю з гори Лисоні, яку в роках 1915–16 зросили Стрільці своєю кровю.

В поході взяли участь десятки тисяч народу, могили увінчано вінцями і цвітами.

Пишуть нам, що й по селах і містах цілої Галичини нарід величаво вшанував цего року память своїх рідних Героїв.

ТОРБИНКА СМІХУ

Старовина.

— Ви, ґаздо, нащо так смаруєте коня колом? Таж бачите, що старовина, не може лазити.

— Старовина? вісімнайцят літ? Як я мав вісімнайцять літ, то бігав, як заяць.

(М. Я.).

Сільське радіо.

— Знаєш що, Касько? Мені казала Ганка, що їй говорила Мариська, котра чула від Насті, як Євка говорила до Пазьки, що ти маєш довгий ніс.

— Бодайже їй язик обліз!

Має апетит.

Жінка виправляє мужа в поле, пшеницю полоти, зладила йому друге снідання тай каже: Бульби з юшкою зїдж сейчас, пироги возьми в одну кишеню, печені бульби в другу, а бульбяник встроми в торбину.

Муж: Дай ще кусень хліба, бо може зголоднію.

Хто дістає 120 золотих запомоги?

1) **Запомогу 120 золотих** одержує кождий наш передплатник, котрому згинула штука рогатої худобини, принайменше 2-річна — але тоді коли він в день випадку був уже бодай один місяць передплатником — коли разом з погибшою не мав більше, як 4 штуки дорослої (понад 2-річної) худоби — і коли погибша штука до дня випадку була в нього найменше 14 днів, та коли в день вплачення передплати була здорова.

2) В однім році може передплатник дістати запомогу лише один раз.

3) Посвідку про загибіль треба вислати найдалі до 5 днів по випадку.

4) Передплата на „Народню Справу“ виносить 1 зол. місячно. Найліпше посилати відразу на 3 місяці (3 зол.) а ще краще на пів року (6 зол.).

5) Передплатником числиться кождий від того дня, коли він вислав передплату, або по перерві відновив її.

6) Хто перерве передплату, той мусить зачинати з початку. Тому треба завжди висилати нову, заки скінчиться попередна, бо часом і день перерви може стати на перешкоді признанню допомоги.

Відвічальний редактор: ЛЕВ ЧУБАТИЙ

З друкарні Щ. Беднарского в піднаймі „Кооперативи Промислу Графічного“ Львів Ринок 9 — Телефон 76-14.

Видавець: ІВАН ТИКТОР